

Johannes Sturm von Böttingen

Johannes Sturm.

no. 1.6.07.

Mors, mortis mortis, mortem mors
morte redamit.

Mors vocat. o mors.

Mors mortis ic etro destructor mortis
redamit mortem ic mortalem horem.

Morte sua, mortis a morte astra.

Cöpenio

Johannes

LIBRIS
LISSIMI VIRI
DN. D. I. LVDOLPHI,
LIB. BAR. de DANCKELMANN,
S. REG. MAI. BORVSS. CONSILIARIÏ
STATVS INTIMI, cetera,
BIBLIOTHECÆ ACAD. FRIDERICIANÆ
TESTAMENTO RELICTIS.

Nae. 7

RUDIMENTA
RHETORICÆ

DE TROPIS
ET FIGURIS,

Ex libro primo Rhetoricæ
Talæi excerpta

In usum scholæ Herbornensis.

Adjecta sunt exempla troporum é sacris
litteris collecta per

JOHANN. PISCATOREM.

EDITIO SECUNDA,

Recognita & correcta: nec non sacris quibusdam
exemplis aucta.

HERBORNÆ.

Ex officina Christophori Corvini.

clō 15 xcIII.

*Johannes Cöppenius
Servestanus. Anno
regnantis gradivæ
1626.*

2

DE TROPIS
ET FIGURIS

Ex libro primo Rhetorice

libri primi

capitulum

de tropis

et figuris

libri primi

capitulum

de tropis

et figuris

libri primi

capitulum

de tropis

et figuris

libri primi

capitulum

de tropis

et figuris

libri primi

capitulum

de tropis

et figuris

libri primi

capitulum

pr
po
fa
sc
et
di
eff
co
ni
ca
qu
po
op
ete
tiu
du
per
cep
acc
&
rita
qua
tim

JOHANNES PISCATOR
CANDIDO LECTORI S.

SAepe optavi, candide lector, ut in Rhetoricâ Talei, quæ jam pridem in complures scholas suo merito recepta est, magis extarent & pueris in conspectu essent, ac proinde facilius ab eis edisci memoriaq; mandari possent, definitionum, partitionum & illustriorum faciliorûmve exemplorum quasi lumina, peculiari scilicet & majusculo caractere impressa: & verò etiam ut ita fieret, quantum in me fuit, operam dedi, & hoc officii in gratiam juventutis à typographis efflagitavi: sed quoniam nondum id factum cernere cõtigit, visum mihi est illa ipsa, quæ dixi, præceptionum Rhetoricarum lumina ex libro primo Rhetoricæ Talei excerpere, eaque juventuti nostræ veluti quedam hujus artis rudimenta ad ediscendum proponere. Quod meum factum spero à viris bonis in optimam partem acceptum iri: quum nihil hîc spectem nisi puerorum discantium utilitatem, ut eo citius ac facilius tam præclaræ & ad rectè intelligendum bonos auctores necessariæ artis gustum percipere possint. Cujus etiam rei causâ, ut nimirû præcepta hæc ad puerilium ingeniorum captum magis accommodarem: neglectâ dichotomiæ subtilitate, & verò et jam rejectâ ex anonymis generibus obscuritate, singulas partitiones ad certorum generum quasi summam revocavi, numerum universum statim initio ante oculos posui: deinde singula genera

PRÆFAT. AD LECTOREM.

numerorum notis ordine insignivi: quin etiam definitionem unã (nempe illius figura dictionis, quam Epanodon vocant) tanquam obscuram & nullius certi sensus, sustuli; ejusq; loco clarã & perspicuam reposui. Porro secundum librum, qui de pronuntiatione est, ideo omisi; non quod nullius prorsus usus eum esse judicem: sed quod quid in quaq; regione & apud quamq; nationem in actione oratoria deceat, id ex vivis exemplis præstantium oratorum in quaq; repub. potiùs, quàm ex veterum Romanorum aut Græcorum præceptis, præsertim à consuetudine nostra & gentis nostræ morum gravitate atq; verecundia abhorrentibus, petendum videtur.

Postremò damnum hoc, si quod est, abundè (nisi me vehementer opinio mea fallit) compensavi adjectione exemplorum é sacris literis ad doctrinam troporum illustrandum depromptorum. Hic enim scholæ nostræ princeps scopus est, qui omnium Christianarum scholarum jure esse debet: ut artium liberalium cognitionem ad doctrinam cœlestem, in sacris literis traditam, meliùs & discendam & docendam referamus. Vale candide

lector, & studiis nostris
fave.

RUDI-

5
RUDIMENTA RHE-
TORICÆ EX LIBRO PRI-
MO RHETORICÆ TALÆI.

DE TROPIS.

RHETORICA, est ars benedicendi.
Partes Rhetoricæ, duæ sunt;
elocutio & pronuntiatio. Elocu-
tio, est exornatio orationis.

Elocutio, est tropus aut figura.

Tropus, est elocutio, qua verbum à nati-
va significatione in aliam immutatur.

Quòd si durior vel inæqualior fuerit; ca-
terægenais abufio, & ἀνερολογία Grammaticis
dicitur. Ut 4. Æneid.

Hunc ego si potui tantum sperare dolorem.

Audacia autem tropi, ὑπερβολὴ superlatio
appellatur.

Continuatio troporum, ἀλλομασία in ver-
sio nominatur.

Tropi sunt quatuor; Metonymia, Iro-
nia, Metaphora, Synecdoche.

METONYMIA, est tropus causæ ad effe-
ctum, subjecti ad adjunctum; vel contrá.

Metonymia, est quadruplex: causæ, effe-
cti, subjecti, & adjuncti.

Metonymia causæ, est efficientis aut mate-
riæ.

*significatio
mutatio
tropus*

*ab ἀλλομασία im-
propriis et talibus
sermo.*

*ab ὑπερβολῆς super
et βαλλω fusu.*

*ab ἀλλομασία aliq
et ἀνορενω. i. e.*

λογου.

*I. a μετα et
τροπή h. e. no-
men.*

I.

Efficientis, ut cūm inventor & author
pro ipsis effectis rebus usurpātur. Æneid. I.
Tum Cererem, corruptam undis, Cerealiaq; arma
Expediunt.--- Georg. I.

Aut dulcis musti Vulcano decoquit humorem.

Est præterea hīc valde usitatum, scripto-
res pro scriptis operibus appellare. Ut
Mart. 14.

Pellibus exiguis arctatur Livius ingens,

Quem mea non totum bibliotheca capit.

*Cum ex materia
 via effectum
 significat.*

Metonymia materia. Horat.

Non domus & fundus, non eris acervus & auri,

Ægrotō domini deducit corpore febres.

*h. e. nimis ex
 are et auro
 effecti.*

Metonymia effecti est, cūm ex effectis effi-
ciens significatur. Horatius:

Pallida mors æquo pulsat pede pauperum tabernas

Regumq; turres, o beate Sesti. Æneid. 6.

Pallentesq; habitant morbi, tristisq; senectus.

3. Metonymia subjecti est, cūm nomen pro-
prium rei subjectæ, ad significandam rem
adjunctam traducitur: ut cūm ponitur con-
tinens pro re contenta. Æneid. 2.

Invadunt urbem somno vinoq; sepultam.

Ex hoc genere etiam est illud, cūm ex
possessore possessa res intelligitur. Æneid. 2.

--- jam proximus ardet Ucalegon, ---

Sic ab Annibale cæsa apud Cannas sexaginta
millia Romanorum dicimus, quia ab ex-
ercitu, cujus dux erat Annibal, cæsa sunt.

Metony-

Metonymia adjuncti est, cum ex adjunctis 4.
res subjectæ significantur.

1. Verr. Quas res ^{pro luxuriosis} luxuries in flagitiis, cru-
delitas in suppliciis, avaritia in rapinis, fu-
perbia in contumeliis efficere potuisset; eas
omnes sese hoc uno Præatore per triennium
pertulisse.

Sic signum pro re significata ponitur: ut,

Cedant arma togæ: concedat laurea lingæ.

IRONIA est tropus à contrario ad con-
trarium. Terent. ^{in probo} ^{in simo}

Hæus bone vir, curasti prohe. Æneid. 4.

Egregiam verò laudem, & spolia ampla refertis,
Tuq; puerq; tuus: magnum & memorabile nomen,
Una dolo diuûm si fœmina victa duorum est.

Est & ironia, quæ ^{ad idem} præteritio
quibusdam dicitur, ut 8. Æneid.

Quid memorem infandas cedes? quid facta ty-
Effera?--- (ranni

METAPHORA est, quando ex simili si-
gnificatur simile.

1. Tuscul. Honos alit artes; omnesq; in-
cenduntur ad studia, gloriâ. Æneid. 4.

Spem fronte serenat. Item,

2. Orat. Ut fementem feceris, ita metes.

HYPERBOLE verò & allegoria in
metaphoris præcipuam laudem obtinent:
Atq; ex hyperbolica metaphora oritur mi-
ra sublimitas orationis, cum rebus inani-

*lauri contigat
Cæsar sig-
num tri-
umphis*

*a τω φαλαγγί-
ω ω. πτερο-
ελινγε.
III. i. α. ο. λ. α.
trans et*

matris actum quendam & animos damus, ut
Æneid. 1.

--- geminiq; minantur

In cœlum scopuli.--- Item Æneid. 8.

--- Pontem indignatus Araxes.

„ Pro Marcel. Parietes (me-dîus-Fidius)
„ C. Cæsar, ut mihi videntur, hujus curiæ, tibi
„ gratias agere gestiunt.

Allegoriæ multo sunt hîc illustrissimæ,
„ Philip. 4. Virtus est una altissimis defixa ra-
„ dicibus; quæ nunquam ullâ vi labefactari
„ potest, nunquam dimoveri loco.

III. SYNECDOCHE est, cum ex parte totum,
aut contra, significatur.

*Compositi sui
et de Xona*

Synecdoche, est quadruplex: membri,
speciei, integri, generis.

1. *Synecdoche membri* est, quando ex mem-
bro integrum significatur. Philip. 2. O tecta
„ ipsa misera, quam dispari domino (quan-
„ quam, quomodo iste dominus?) sed tamen
„ quam a dispari domino tenebantur! Virgil.
„ Æneid. 1.

Haud aliter puppesq; tuæ, pubesq; tuorum.

2. *Synecdoche speciei* est, cum ex specie signi-
ficatur genus. Catil. 1. Certè verendum non
„ erat, ne quid hoc parricidâ civium interfe-
„ cto, invidiæ mihi in posteritatem redunda-
„ ret.

h. e. homicidâ

„ Plaut. *Sexcenta licet ejusmodi proferre.*

In

In Juvenale, Satyr. 2. allegoria est.
Vltra Sauromatas fugere hinc libet & glaciale
Oceanum, quoties aliquid de moribus audent,
Qui Curios simulant, & Bacchanalia vivunt.

Sic Eclog. 4.

Alter erit tum Tiphys; & altera, que vehat, Argo,
Delectos heroas; erunt etiam altera bella;
Atq; iterum ad Trojam magnus mittetur Achilles.

Synecdoche totius est, quando ex toto pars 3.
 significatur: estq; integri, vel generis: Inte-
 gri, quando ex integro significatur mem-
 brum. Æneid. 1.

Pabula gustassent Troje, Xanthumq; bibissent.

Eclog. 2.

Aut Ararim Parthus bibet, aut Germania Tigrim.

Synecdoche generis est, quando ex genere si- 4.
 gnificatur species. Pro Mar. Et certé in ar- “
 mis, militum virtus multum juvat. “

Sic Tydides, & Pelides, pro Diomede &
 Achille: sic poëta pro Homero aut Virgilio,
 orator pro Demosthene aut Tullio.

Allegoria hîc etiam frequens est Catil. 1.
 Exire ex urbe consul hostem jubet. “

DE FIGURIS DICTIONIS.

FIGURA, est elocutio qua orationis ha-
 bitus á recta & simplici consuetudine mu-
 tatur.

Figura igitur, est dictionis, aut sententiæ.

Figura dictionis, est figura qua elocutio figuratur dictionibus apte & jucundè inter sese resonantibus.

Figuræ dictionis, sunt decem: Epizeuxis, Anadiplôsis, Climax, Anaphora, Epistrophe, Symploce, Epanalepsis, Epanodos, Paronomasia, Polyptôton.

Ab, et i.

24. 1. 2. 3.

Connecto con,

jungo con,

nit u. —

Composita p.

si h. om. 2. 3.

re et u. 6. 7.

στω λ ο ω ω

σω reduplico

si iul. 1. 2. 3.

unim. 2. 3. 4.

vel στω λ ο ω

Diph. 3.

Epizeuxis est, quando sonus idem continuè iteratur in eadem sententiâ.

De respons. Arusp. Sic Titus Annius ad illam pestem comprimendam, extinguendam, funditus delendam natus esse videtur, & quasi divino munere donatus Republicæ.

Verr. 7. Crux, crux (inquam) infelici & misero.

Anadiplôsis, reduplicatio, est quando idem sonus repetitur in fine præcedentis & principio sequentis sententiæ. Virg.

Pierides, vos hæc facietis maxima Gallo;
Gallo, cujus amor tantum mihi crescit in horas.

Catil. 1. Hictamen vivit. vivit? imò verò etiam in Senatum venit.

Climax, gradatio, est anadiplôsis compluribus gradibus continuata.

Pro Mil. Nec verò se populo solùm, sed senatui commilit: nec senatui modò, sed etiam publicis præsidiis & armis: neque his tantum, sed eius potestati, cui senatus totam

tam Rempublicam commisit. Eclog. 2.

Torva leana lupum sequitur, lupus ipse capellam:

Florentem cytisum sequitur lasciva capella.

Anaphora seu relatio est, quãdo sonus idem 4.

iteratur in principiis sententiarum. Agrar. 2.

Tamen ne vexari Rempublicam, contemni "

majestatem populi Romani, deludi vosmet "

ipfos diutiùs à Tribuno plebis patiemini? "

Cat. I. Nihilne te nocturnum praesidium "

palatii, nihil urbis vigiliae, nihil timor po "

puli, nihil consensus bonorum civium, ni "

hil hic munitissimus habendi Senatus lo "

cus, nihil horum ora vultusque mouerunt? "

Epistrophe seu conversio, est numerus quo 5.

similis sonus in clausulis iteratur.

Pro Pompejo: Ut ejus voluntatibus non "

modo cives assenserint, socii obtemperã "

rint, hostes obedierint: sed etiam venti tem "

pestatesque obsecundãrint. "

Philipp. 2. Doletis tres exercitus populi "

Rom. esse interfectos? interfecit Antonius. "

Desideratis clarissimos cives? eos quoque "

eripuit Antonius. Autoritas hujus ordinis "

afflicta est? afflixit Antonius. "

Martialis lib. 2.

Capto tuam (pudet heu) sed capto, Maxime, cenã:

Tu captas alias: jam sumus ergo pares.

Mane salutatum venio: tu diceris isse

Ante salutatum: jam sumus ergo pares.

Sum comes ipse tuus, tumidiq; antecambulo regis:

Tu comes alterius: jam sumus ergo pares.

6. *Symploce*, complexio, dicitur cūm idem sonus in principiis & clausulis iteratur.

„ Agr. 1. Spem improbis ostendistis; timorem bonis iniecistis; fidem de foro, dignitatem de Repub. sustulistis.

„ Agr. 2. Quis legem tulit? Rullus. Quis majorem populi partem suffragiis privavit? Rullus. Quis comitiis præfuit? Rullus.

7. *Epanalepsis* seu resumptio, est qua idem sonus in principio & clausulâ repetitur.

„ Verr. 4. Saluti enim eorum potius consulam, quàm voluntati. *Æneid. 1.*

Multa super Priamo rogans, super Hectore multa.

Martial.

Phosphore, redde diem: quid gaudia nostra moraris?

Cæsare venturo; Phosphore, redde diem.

8. *Epanodos* seu regressio, est qua duo soni similes ordine inverso in diversis sententiis iterantur.

Verr. 3. Habuit honorem ut proditori, non ut amico fidem.

Pro Plan. Gratiam qui refert, habet: & qui habet, in eo quod habet, refert.

Eclog. 8. --- crudelis tu quoq; mater:

Crudelis mater magis, an puer improbus ille?

Improbus ille puer, crudelis tu quoq; mater.

9. *Paronomasia* vel adnominatio, est cūm di-

Crudelis mater: puer improbus, etio,

improbus puer: crudelis mater.

habet proditori
amicum fidem
hic quoque
inca sit.
Refert habet
habet Refert.

ctio, literæ aut syllabæ alicujus commutatione, significatione quoque commutatur.

Verr. 2. Nam ut apertus in corripendis pecuniis, sic in spe corrumpendi judicii.

Pro Amer. Tametsi non modò ignoscendi ratio, sed etiam cognoscendi consuetudo, de medio sublata est.

Martialis:

Litigat, & podagrâ Diodorus (Flacce) laborat:

Sed nil patrono porrigit. hæc cheragra est.

Polypton est, cum ejusdem originis variis casibus voces inter se consonant. Pro Cæl.

Ipfius autem veneni quæ ratio fingitur? ubi

quæsitum est? quo pacto? cui? quo in loco

traditum? Æneid. 4.

Hunc morē, hoc cursus, atq; hæc certamina primus

Ascanius, longam muris cum cingeret Albam,

Rettulit.---

Et apud Quintilian. Non, ut edam, vivo: sed, ut vivam, edo.

DE FIGURIS SENTENTIÆ.

Figura sententiæ, est figura, quæ totam sententiam aliquo animi motu afficit.

Figuræ sententiæ, sunt decē: Exclamatio, Epanorthôsis, Aposiopêsis, Apostrophe, Prosopopœia, Addubitatio, Communicatio, Occupatio, Permissio, Concessio.

Exclamatio, est figura sententiæ, per ad. I.

verbum exclamandi expressum vel intel-
 „ ctum. Et est affectuum variorum. Modó
 „ admirationis; O clementiam admirabilem,
 „ atque omni laude, prædicatione, literis mo-
 „ nimentisque decorandam!

„ Modó desperationis: pro Mil. O frustra
 „ mei suscepti labores! ô spes fallaces! ô cogi-
 tationes inanes meæ!

Modó optationis. Ovid. Epist. i.

O utinam tunc cùm Lacedæmona classe petebat,
Obrutus insanis esset adulter aquis!

„ Modó indignationis: In Pis. O scelus! ô
 „ pestis! ô labes!

„ Modó irrisionis, ut ibidem: O stultos
 „ Camillos, Curios, Fabricios, Calatinos, Sci-
 „ piones, Marcellos, Maximos! O amentem
 Paulum! rusticum Marium!

Pró, adhibetur sæpe ad obtestationem, ut
 in Andr.

Pró Deum atq; hominum fidem! quid est, si non hæc
contumelia est?

En, aliquando triste quid & miserabile
 præ se fert. Eclog. i.

Impius hæc tam culta novalia miles habebit?

Barbarus has segetes? en quó discordia cives

Perduxit miseros! en queis consecimus agros!

Heu & Eheu, sunt cõmiserationis. i. Offic.

„ O domus antiqua, heu quám dispari domi-
 „ no dominaris! Eclog. 2.

Eheu

Eheu quid volui misero mihi! floribus Austrum,
Perditus, & liquidis immisi fontibus apros.

Quem fugis, ab demens!

Aliquando exclamatio est deprecationis
& imprecationis. In Heaut.

Vt te quidem Dii Deeq, omnes, quantum est, Syre,
Cum isthoc invento, cumq, incepto perduint.

Pro Dejotaro: Dii te perdant, fugitive! “
ita non modó nequam & improbus, sed fa- “
tuus & amens es. “

Epiphonema quoque, species est exclama-
tionis, quæ ad finem rei narratæ & explica-
tæ addi solet: ut *Æneid. I.*

Tanta molis erat, Romanam condere gentem.

Licentia etiam, quæ Græcis *παρρησία* dici-
tur, exclamatio quædam videtur.

Pro Ligari. Vide quàm non reformidem, “
vide quanta lux liberalitatis & sapientiæ tuæ “
mihi apud te dicenti oboriatur. Quantum “
potero, voce contendam, ut hoc populus “
Romanus exaudiat. Suscepto bello, Cæsar, “
gesto etiam ex magna parte, nullâ vi coa- “
ctus, iudicio meo ac voluntate, ad ea arma “
profectus sum, quæ erant sumta contra te. “
Apud quem igitur hoc dico? nempe apud “
eum, qui cum hoc sciret, tamen me, ante- “
quam vidit, Reipubl. reddidit. “

Epanorthôsis, correctio, est quando ante- 20
cedens aliquid revocatur.

Ter. Heaut. --- Filium unicum adolescentulum
Habeo. ab! quid dixi, habere me? imó habui, Chreme:
Nunc habeam nec ne, incertum est.---

» Pro Ligar. Nimis urgeo, commoveri vi-
 » detur adolescens; ad me revertar.

» Pro Cæl. Sed quid ego ita gravem perso-
 » nam induxi?

» Pro Milo. Sed finis fit: neque enim præ
 » lachrymis loqui possum: & hic se lachrymis
 defendi vetat. Hic cursus orationis antece-
 dens revocatur, & quasi pœnitentia facti si-
 gnificatur.

3. *Aposiopésis*, reticentia, est quâ sententiæ
 inchoatæ cursus ita revocatur, ut inde pars
 ejus aliqua deinceps non dicta, intelligatur.

» Pro Milone: An ille hujus legis, quam
 » Clodius á se inventam gloriatus est, men-
 » tionem facere ausus esset vivo Milone, ne
 » dicam Consule? de nostrum enim omnium:
 » non audeo totum dicere. Æneid. 1.

Jam cœlum terramq, meo sine numine, venti,
Miscere, & tantas auderis tollere moles?

Quos ego: sed motos præstat componere fluctus.

4. *Apostrophe*, aversio, est quando oratio ad
 aliam personam convertitur, quàm institu-
 ta oratio requirit. Æneid. 6.

Eruet ille Argos, Agamemnoniasque Mycenæ,
Ipsamq, Æaciden, genus armipotentis Achillei:
Vltus avos Trojæ, templa & temerata Minervæ.

Quis

Quis te, magne Cato tacitū, aut te Cossē, relinquat?

Quis Gracchi genus, aut geminos, duo fulmina belli,

Scipiadas, cladem Libya? parvoq; potentem

Fabricium: vel te sulco Serrane serentem?

Quó fessum rapitis Fabii? tu Maximus ille es

Unus, qui nobis cunctando restitues rem.

Æneid. I. cū poëta proposuisset suā
thesin totius Æneidos, tum sic avertitur ad
Musam:

Musa mihi causas memora, quo numine laeso,

Quidve dolens regina Deūm, tot volvere casus

Insignem pietate virum, tot adire labores

Impulerit: tantene animis cœlestibus ira?

Aliās ad rem mutam & inanimatam, vel
ut ad personam, transfertur oratio. Pro Mi-
lo. Religiones me Hercule ipse, aręque, cū
illam belluam cadere viderunt, commovif-
se se videntur, & jus in illo suum retinuisse.
Vos enim Albani tumuli atq; luci, vos (in-
quam) imploro atque obtestor, vosque Al-
banorum obrute arę, sacrorum populi Ro-
mani socię atq; æquales; quas ille præcep-
samentia, cæsis prostratisque sanctissimis lu-
cis, substructionum infanis molibus op-
presserat.

Prosopopœia, fictio personæ, quā velut alie-
nam personam oratione nostrā loquentem
fingimus.

Prosopopœia, est imperfecta vel perfecta.

B

Vi d. Rhetor.
P. 671. 215.

S. Comp. sit.
prosopopœia
fictio.

Profopopœia imperfecta est, cum sermo alienæ personæ leviter & obliquè repræsentatur.

- » Cæs. i. Comm. de legatis Helvetiorum:
 » Qui dicerent, sibi in animo esse, sine ullo
 » maleficio iter per provinciam facere: pro-
 » pterea quod iter nullum haberent aliud:
 » rogare, ut ejus volûtate id sibi facere liceat.

Profopopœia perfecta est, cum tota fictio personæ oratione nostrâ repræsentatur: quo in genere & accessus ad profopopœiam & recessus, decôrus in primis esse debet.

Sic Æneæ profopopœiam Virgilius Æneid. i. composuit, cum Æneas sociis cibum vinumque

Dividit, & dictis mœrentia pectora mulcet.

O socii (neq, enim ignari sumus antemalorum)

O passi graviora! dabit Deus his quoque finem.

Vos & Scyllæam rabiem, penitusque sonantes

Accessis scopulos: vos & Cyclopiæ saxa

Experti, revocate animos, mœstumque timorem

Mittite: forsân & hæc olim meminisse juvabit.

Per varios casus, per tot discrimina rerum,

Tendimus in Latium, sedes ubi fata quietas

Ostendunt: illic fas regnare resurgere Trojæ.

Durate, & vosmet rebus servate secundis.

Talia voce refert, curisq, ingentibus æger,

Spem vultu simulat, premit altum corde dolorem.

Addu-

Addubitatio seu *ἄπορία*, est deliberatio nobiscum. *Æneid.* 4.

*En quid agam? rursusne procos irrifa priores
Experiar? Nomadumq; peram connubia supplex,*

Quos ego sum toties jam dedignata maritos?

Iliacas igitur classes, atque ultima Teucrum

Jussa sequar?---

Tandem responsio addubitationis sequitur:

Quin morere, ut merita es, ferroq; averte dolorem.

Philipp. 2. Quid putem? contemptumne me? non video, nec in vita, nec in gratia, nec in rebus gestis, nec in hac mea mediocritate ingenii, quid despiciere possit Antonius. An in senatu facilimè detrahi de me posse credidit? Atqui is ordo clarissimis civibus bene gestæ Reipubl. testimonium multis, mihi uni conservatæ dedit. An decertare mecum voluit contentione dicendi? hoc quidem beneficium est. Quid enim plenus, quid uberius, quàm mihi & pro me, & contra Antonium dicere? Illud profectò est: non existimavit sui similibus probari posse, se esse hostem patriæ, nisi mihi esset inimicus.

Communicatio vel *ἀναλογία*, est deliberatio cum aliis.

Pro Quint. Ego pro te nunc hoc consulo, post tempus, in aliena re, quod tu in tua

7. ἀναλογία
ἢ ἀναλογία

» re, cum tempus erat, consulere oblitus es.
 » Quæro abs te, C. Aquili, L. Luculle, P.
 » Quintili, M. Marcelle, vadimonium mihi
 » non obiit quidam socius & affinis meus,
 » qui-cum mihi necessitudo vetus, contro-
 » versia de re pecuniaria recens intercedit:
 » postulone a Prætoribus, ut ejus bona mihi pos-
 » sidere liceat? jam cum Romæ domus ejus,
 » uxor, liberi sint, domum potius denuntiem?
 » quid est quod hac tandem de re vobis pos-
 » sit videri? Profecto si recte vestram bonita-
 » tem atque prudentiam cognovi, non mul-
 » tum me fallit, si consulamini, quid sitis re-
 » sponsuri: primum expectare, deinde si lati-
 » tare ac diutius ludificare videatur, amicos
 » convenire, quærere quis procurator sit,
 » domum denuntiare: dici vix potest quam
 » multa sint, quæ respondeatis antè fieri
 » oportere, quam ad hanc rationem extre-
 » mam ac necessariam devenire.

8. *Occupatio* est, cum alieni consilii interro-
 gationem occupamus, eique responsionem
 subijcimus.

Ideoque dialogismus hic a priore parte,
 occupatio, a posteriore subjectio dicitur:
 Græcè αἰχμαλωτισμός appellatur.

Occupatio ferè prosoportiam conjun-
 ctam habet: ideoq; aliàs obliqua, aliàs per-
 fecta est.

Pro
~~Composit.~~ a ἀπό, et λαμβάνω, λήψω, λήψα
 verbale a π. pers. pt. pfect. pass. λατοίσα
 λήψω, λήψα, λήψα, λήψα, λήψα, λήψα
 λήψω, λήψα, λήψα, λήψα, λήψα, λήψα

Pro Roscio Amerino. Credo ego vos
 (JUDICES) mirari, quid sit quod cum tot
 summi oratores hominesque nobilissimi
 fedeant, ego potissimum surrexerim. *Tan-*
dem responsio subjungitur. Quæ me igitur res
 præter cæteros impulit, ut causam Sexti
 Roscii reciperem? quia si quis istorum di-
 xisset, quos videtis adesse, &c. multo plura
 dixisse, quam dixisset, putaretur, &c. Ego si
 omnia liberè dixerò, nequaquam tamen si-
 militer oratio mea exire atque in vulgus
 emanare poterit.

Permissio est, cum facti cujuscumque licentia
 condonatur. 9.

Agraria 2. Si quid est, quod indagâris, in-
 veneris, ex tenebris erueris; quanquam ini-
 quum est, tamen consume sanè; quoniam
 commodum est, quoniam tu quidem attu-
 listi.

Aliquando ironia permiscetur.

Æneid. 4.

--- nunc & Jove missus ab alto

Interpres divum fert horrida jussa per auras.

Scilicet is superis labor est, ea cura quietos

Sollicitat, neq; te teneo, neq; dicta refello.

1, sequere Italiam ventis: pete regna per undas.

Concessio est, cum dictum aliquod aut ar- 10.
 gumentum condonatur.

Verr. 7. Sit sacrilegus, sit fur, sit flagitio-

rum omnium vitiorumque princeps: at est
bonus imperator. Æneid. 10.

Italiam petiit satis authoribus: esto.

Delectat hoc ornamentum in oratione
præcipuè, cum id concedimus, quod ei, cui
conceditur, nocet: ut sæpe fit in contentio-
nibus & controversiis.

„ Pro Ligario: Habes igitur Tubero (quod
„ est accusatori maximè optandum) confi-
„ tentem reum: sed tamen hoc ita confiten-
„ tem, se in ea parte fuisse, quâ te Tubero: quâ
„ virum omni laude dignum, patrem tuum.
„ Itaq; prius de vestro delicto confiteamini
„ necesse est, quàm Ligarii ullam
„ culpam reprehē-
„ datis.

EXEM-

EXEMPLA TROPO-
RUM E SACRIS
LITERIS.

METONYMIA EFFICIENTIS.

GEN. 9. v. 25. Maledictus erit Canaan. Id est, Cananæi, posterius Canaanis.

GEN. 25. v. 28. Amabat Isaac Esavum, quia venatio grata erat in ore ejus. Id est, caro ferina venando comparata. Sic cap. 27. v. 5. dicit Isaac ad Esavum, Venare mihi venationem.

GEN. 28. v. 9. Abiens Esau ad Ismaëlem, accepit Machilatham, &c. Id est, ad Ismaëlitas. Nam Ismaël jam antea mortuus erat.

GEN. 11. v. 1. Erat autem terra labii unius. Id est, ejusdem sermonis.

GEN. 33. v. 11. ait Jacob ad fratrem Esavum: Accipe queso benedictionem meam. Id est, donum meum ex benedictione Dei profectum; nam benedictio Domini divites facit.

GEN. 42. v. 22. dicit Ruben ad fratres de Josepho, Nonne alloquebar vos dicendo, ne peccetis in Adolescentem? sed non auscultastis: Ideo etiam sanguis ejus ecce reposcitur. Id est, vita crepta: putabant enim Josephum iam mor-

tuum esse. Sanguis autem, vitæ animalis instrumentum est.

2. Cor. 5. v. ult. Deus eum qui non novit peccatum (nempe Christum) pro nobis fecit peccatum. Id est, hostiam seu victimam pro peccato: nam peccatum facit ut hostia mactetur.

Sic Ose. 4. v. 8. Deus per Prophetam de sacerdotibus conquerens ait: Peccatum populi mei comedunt: ideo ad iniquitatem eorum attollunt animum suum quisq. Per peccatum intelligit oblationes & sacrificia pro peccatis: quasi dicat, Peccare populum non indignè ferunt, sed potius maximam peccandi licentiam invehunt: quia ex sacrificiis habent, unde vitæ suæ ac voluptatibus indulgeant.

Sic Levit. 4. v. 29. præcipit Deus ei qui capram adduxerit offerendam pro peccato suo, Nititor (inquit) manu sua super caput istius peccati, & jugulato peccatum istud in loco holocausti. Hic per peccatum ipsam illam capram intelligit, cujus mactationem atque oblationem peccatum causaverat. Sic sæpius in illo capite, ac passim in toto illo libro.

Matth. 27. v. 25. dixit populus Judaicus Pilato de supplicio Christi: Sanguis ejus veniat super nos & filios nostros; id est, sanguinis injustè effusi pœna.

METONYMIA MATERIE.

Gen. 3. v. 15. Semen mulieris conteret caput serpentis

Serpentis. Id est, filius é semine mulieris nasciturus. Sic cap. 4. v. 25. Cum Eva peperisset Sethum, dixit, *Reposuit mihi Deus semen aliud pro Habele.*

Gen. 15. v. 5. Cum Deus Abrahamum iussisset numerare stellas, subiecit, *Sic futurum est sementuum.* Id est, posteritui tam numerosi futuri sunt ut stellæ. Sic Gen. 17. v. 7. ait Deus, *se fore Abrahamo in Deum & semini ejus post ipsum.* Sic alibi passim.

Gen. 19. v. 8. ait Loth de duobus Angelis qui ad se diverterant, *Ingressi sunt sub umbram tigni mei;* id est, tabulati mei ex tignis constructi.

Gen. 23. v. 9. Petit Abraham ut Ephron sibi vendat speluncam *pleno argento;* id est iustâ pecuniâ.

METONYMIA EFFECTI

propriè-dicti.

Gen. 25. v. 23. ait Deus ad Rebeccam, quum in utero ferret geminos, Esavum scilicet & Jacobum: *Duæ gentes sunt in ventre tuo;* id est, duarum gentium auctores: nempe Esau, Idumæorum; & Jacob, Israëlitarum sive Judæorum.

Gen. 27. v. 2. ait Moses de uxoribus quas duxerat Esau: *Quæ fuerunt amaritudo spiritus Isaaco & Rebecca;* id est, amaritudinis causa. Estque simul metaphora.

B v

Gen. 31. v. 42. ait Jacob ad Labanum fo-
cerum: *Nisi Deus patris mei, Deus Abrahami &
pavor Isaaci adfuisset mihi; id est, Deus qui pa-
vorem incusserat Isaaco, quum is intellexif-
set se mihi benedixisse loco Esavi; adeó ut
benedictionem illam non revocaverit. Ibi-
dem vers. 53. dicitur Jacob jurasse Labano per pa-
vorem patris sui Isaaci.*

Gen. 31. v. 1. filii Labanis de Jacobo con-
querentes ac murmurantes, dicunt: *Ex eo,
quod erat patris nostri, comparavit omnem gloriam
istam; id est, omnes divitias istas: divitiæ enim
gloriosæ sunt.*

Gen. 18. v. 21. ait Deus Abrahamo de So-
domitis; *Videbo, num fecerint consumptionem;*
id est, facta digna consumptione, seu pro-
pter quæ consumantur.

2. Reg. 4. v. 40. filii prophetarum quum
colochyntidas herbam venenatam edere
cœpissent, exclamant ad Elisæum: *Mors est in
olla, ô vir Dei.* Id est, res mortifera seu letalis.

Luc. II. v. 14. *Ejecit Christus demonium quod
erat mutum; id est, quod hominem quem
possidebat, reddebat mutum.*

Johan. II. ait Christus ad Martham: *Ego
sum resurrectio; id est, is qui ex morte excitare
potest, & excitat quoties vult.*

I. Corinth. I. *Christus est nobis factus á Deo
sapientia & justitia & sanctificatio & redemptio;*
hoc

hoc est, istarum rerum author sive effector.

METONYMIA EFFECTI
destinati.

Gen. 20. v. 16. ait rex Abimelech ad Saram de Abrahamo: *Ipse tibi est operimentum oculorum*; id est, maritus; nam propter maritum velatur uxor, in signum subjectionis. Itaque huic opposita metonymia est, nempe metonymia finis, qua scilicet ex fine intelligitur destinatum, in illo Pauli I. Cor. II. v. 10. ubi ait, *Propter hoc debet mulier potestatem habere in capite, propter Angelos*; id est, velamen in signum potestatis, hoc est, quod potestati viri subiecta sit.

Gen. 21. v. 19. *Deus aperuit oculos Hagaræ*; id est, effecit ut videret fontem vicinũ, quem antea quamvis apertis esset oculis, non videbat. Etenim videndi gratiã oculos aperimus. Sic Luc. 24. v. 31. *dicuntur aperti fuisse oculi duorum discipulorum qui iverant in Emmaus*: quum scilicet Christum agnoscerent: quem antea in via quantumvis videntes non tamen agnoscebant. Atque hinc metonymia est in ipsa phrasi; sicut & in duobus exemplis proxime-sequentibus.

Gen. 25. v. 27. *dicatur Jacob habitasse in tentoriis*; id est, exercuisse pecuariam & rem domesticam.

Gen. 41. v. 44. ait Pharaon ad Josephum: *Sine te non attollet quisquam manum suam aut pedem suum*; id est, nihil aggredietur sive tentabit quisquam; hinc est hyperbole.

Reperitur quoque metonymia effecti in verbo (quod sic specialiter Grammatici appellant) unico, ut Esai. 24. v. 7. *Lugebit mustum, languebit vitis*; id est, mustum non bibetur, ut antea, cum cantico, ac proinde tanquam contemptum lugebit. Vitis autem ab hostibus evellitur & auferetur, & idcirco languebit. Concurrunt autem hinc duo tropi, metaphora & metonymia effecti: & uterque est in verbis illis, *lugebit, languebit*.

Hujus loci est illud Davidis de aqua, quam tres heroes cum periculo capitis attulerant e loco hostili: *Absit ut bibam sanguinem istorum virorum*; id est, aquam propter quam illi sanguinem suum fundere parati fuerant. 2. Samuel. 23. v. 17.

METONYMIA SUBJECTI.

Gen. 3. v. 1. *Serpens loquutus est cum Eva*; id est, diabolus in serpente.

Gen. 6. v. 11. *Terra corrupta erat*; id est, homines in terra, seu incolæ terræ. Sic Gen. 41. v. 30. *Consumet fames terram*.

Sic mundus pro hominibus qui sunt in mundo; ut Iohan. 3. *Sic Deus dilexit mundum*.

I. Ioan.

i. Ioan. 2. v. 2. *Christus est propitiatio pro peccatis totius mundi*; id est, electorum in toto mundo. Matth. 5. v. 29. ait Christus, *Si oculus tuus dexter te scandalizat, erue eum & abjice abs te*; id est, resiste libidini quæ sese in oculo exferit, eamque exstingue.

Huc pertinent illæ locutiones, quibus res significata enuntiatur de signo; ita scilicet ut signum dicatur esse ipsa res significata: cujus tamen propriè loquendo nil nisi adjunctum est, ad eam scilicet significandam adhibitum; ut Gen. 40. v. 12. ait Joseph de tribus illis palmitibus, quos pincerna Pharaonis viderat in somno: *Tres illi palmitēs, tres dies sunt*, id est, significant tres dies. Similiter v. 18. *Tria canistra illa, tres dies sunt*. Sic Gen. 41. v. 26. *Septem illæ vaccæ bonæ, septem anni sunt: & septem illæ spicæ bonæ, septem anni sunt*.

Sic Luc. 18. v. 11. ait Christus, *Semen est sermo Dei*; id est, Semen illud de quo dixi in parabola quod ita variè spargitur, significat sermonem Dei, est imago quædam sermonis Dei, naturam illius declarans.

Eadem est ratio loquutionum Sacramentalium: ut Genes. 17. v. 10. ait Deus ad Abrahamum: *Hoc est fedus meum inter me & inter vos & inter semen tuum post te, quod servabitis: ut circumcidatur vobis omnis mas*; hîc circumcisio

dicitur esse fedus, id est signum federis: sicut mox ipse Deus explicat *¶*. seq. inquiens: *Circumcidite igitur carnem præputii vestri, ut sit in signum federis inter me & inter vos.* Unde & Paulus Rom. 4. *¶*. II. ait, *Accepit Abraham signum circumcisionis, hoc est, circumcissionem tanquam signum, nempe federis.*

Sic Exod. 12. *¶*. II. agnum illum paschalem comedere jubet Moses cum festinatione, subjiciens hæc verba: *Pascha est Jehova*; ubi agnum illum dicit esse pascha, id est, transitum Jehovæ: quia erat monimentum seu signum memoriale illius transitus quo Jehova noctu percutiens primogenita Ægyptiorum, pepercerat Israëlitis, eaque occasione eos eduxerat ex Ægypto, liberatos à tyrannide Ægyptiorum; sicut ipse Moses declarat eod. cap. *¶*. 14. & 27. Hinc illæ phrasæ: *Parare pascha, edere pascha*, hoc est, agnum qui erat signum memoriale paschæ seu transitus illius. ut Matt. 26. *¶*. 17. dicunt discipuli Jesu, *Ubi vis paremus tibi ad vescendum pascha?* Et mox *¶*. 18. *Apud te facio pascha*; id est macto. Item *¶*. 9. *Paraverunt pascha.* Sic in institutione sacræ Cœnæ, de sanctificato pane dixit Christus: *Hoc est corpus meum*; id est, Hic panis quem frangendo & gratis agendis sanctificavi, est signum corporis mei: significans nimirum & testificans, corpus meum
pro

pro vobis in mortem dari ad crucifigendum.

Sic I. Corinth. 10. 7. 16. *Poculum benedictionis cui benedicimus, nonne communio sanguinis Christi est? Panis quem frangimus, nonne communio corporis Christi est?* Id est, Poculum sacræ Cœnæ, est signum ac testimonium communionis, quam fideles inter se habent in sanguine Christi tanquam communi bono, communiter scilicet pro omnibus fidelibus effuso. Itemque panis sacræ Cœnæ, est signum ac testimonium communionis quam fideles inter se habent in corpore Christi tanquam communi bono, communiter scilicet pro omnibus fidelibus crucifixo.

METONYMIA ADJUNCTI.

Gen. 6. v. 11. *Terra, impleta erat violentiâ; id est, hominibus violentis.*

Gen. 35. 7. 14. *Statuerat veró Jacob statuam: insperfitq; ei insersionem; id est, liquorem qui spargitur.*

Gen. 31. v. 54. *Tunc mactavit Jacob mactationem; id est, animalia ad convivium mactari solita.* Sic Gen. 43. 7. 16. ait Joseph præfeto domui suæ: *Macta mactationem & præpara: nam mecum comedent homines isti hac meridie.*

Gen. 42. v. 9. ait Joseph fratribus suis: *Exploratores estis: ad observandum nuditatem hujus terra venistis; id est, partes nudas seu loca nuda, hoc est non munita; hinc simul metaphora est.*

Gen. 14. v. 22. ait Abraham ad regem Sodomæ: *Extuli manum meam ad Jehovam, si accipero á filo usq; ad corrigiam calceamenti, &c.* Id est, Juravi me nihil accepturum; nam hic gestus erat signum adjunctum juranti. Atq; hinc rursus metonymia est non in unica voce, sed in tota phrasi. Qualis etiam est in hoc exemplo, Esai. 7. v. 16. *Quum nondum noverit hic puer spernere malum & eligere bonum; id est, quum nõdum adoleverit, qua ætate discriminant adulti inter bonum & malum.* Itaq; per hæc exempla datur exceptio contra vulgare præceptum, quod tropus fit in vocibus singulis. Est enim nonnunquam in conjunctis: ut exempla proposita evincunt. Unde & hoc perspicitur, Metonymiam locum habere non solum in *nominibus* (sicut imperito alicui ex nominis *μετωνυμίας* origine videri queat) sed etiam in *verbis*.

Matth. 10. v. 34. ait Christus, *Non veni missurus pacem, sed gladium; id est, discordiam: cujus signum est gladius.*

IRONIA.

Gen. 3. v. 22. ait Deus de Adamo & Eva,
quum

quū eos vestivisset tunicis pelliccis: *Ecce homo evasit sicut unus ex nobis.* Id est, minimē confectus est quod ex Diaboli promisso sperabat, nempe æqualem gloriam cum Deo: sed contrā fœdam nuditatem sibi attraxit.

Matth. 26. v. 45. Christus in horto discipulis dormientibus dicit: *Dormite quod superest, & requiescite: Ecce appropinquavit hora, & filius hominis traditur in manus peccatorum.* Id est, nolite dormire, sed vigilate.

I. Corinth. 4. v. 8. gravissimam ironiam Paulus adhibet ad ambitiosos quosdam pudefaciendum: *jam saturati estis, inquit, jam ditati estis, absq; nobis regnum adepti estis.*

Zach. II. v. 13. *Magnificum pretium quo pretiosè estimatus sum ab illis;* id est, minimē magnificum, sed admodum vile.

Marc. 7. v. 9. ait Christus scribis & Pharisæis: *Sanè bene abrogatis mandatum Dei, ut traditionem vestram servetis.* Id est, pessimè ac perversissimè agitis.

M E T A P H O R A.

Gen. 2. v. 1. *Itaq; perfecti sunt cœli & terra, & omnis exercitus eorum.* Exercitus, id est, quæcunq; in cœlo & à terræ centro vsq; ad cœli convexum ordinata extant: quibus cœlum & terra cohonestantur, sicut imperatores suis exercitibus.

C

Genes. 4. v. 10. ait Deus ad Cainum: *Ecce vocem sanguinum fratris tui, clamantium ad me de terra.* Hic est metaphora illustris, rei inanimæ sensum actumque tribuens.

Ibidem v. 11. *Terra os suum aperuit ad excipiendum sanguinem fratris tui de manu tua.*

Genes. 15. v. 1. dixit Deus Abrahamo, *Ego clypeus sum tibi;* id est, protector seu defensor.

Genes. 22. v. 1. *Deus tentavit Abrahamum;* id est, instar tentantium, examini eum subiecit; ut palam fieret, qua fide erga ipsum præditus esset. Hoc genus metaphoræ à Theologis vocatur *ἀνδρωποπάθεια*, quum scilicet Deo tribuuntur quæ propriè ad hominem pertinent.

Sic Genes. 6. v. 6. *Pœnituit Jehovam, & dolore affectus est in corde suo.* Ibid. v. 12. *Quum inspiceret Deus terram.* Genes. 8. v. 1. *Quum recordaretur Deus Noachi.* Ibid. v. 21. *Odoratusq; Jehova odorem illum gratum (nempe sacrificii Noachi) dixit in corde suo.* Sic Deo tribuitur *Recordari* Genes. 9. v. 15. 16. *aspicere* Genes. 9. v. 16. *descendere* Genes. 11. v. 5. 7.

Matth. 5. v. 13. ait Christus apostolis, *Vos estis sal terræ;* id est, doctrinâ Evangelii conservatis corda hominum ne putrescant in peccatis. Et mox v. 14. *Vos estis lux mundi;* id est, doctrinâ Evangelii illuminatis mentes hominum verâ cognitione Dei.

Matth.

Matth. 16. v. 6. ait Christus discipulis, *Ca-
vete á fermento Phariseorum & Sadduceorum*; id
est, á doctrina eorum quæ totum hominem
instar fermenti inficit. Sicut ibidem expo-
nitur v. 12.

Johan. 11. v. 11. ait Christus, *Lazarus amicus
noster dormit*; id est, mortuus est: sicut ibidem
exponitur v. 13. nam Christus volebat eum
ex morte excitare: sicut & fecit.

Joh. 2. v. 19. ait Christus Judæis: *Destruite
templum hoc, & tribus diebus erigam illud*. Lo-
quebatur autem de corpore suo, ut ibidem
exponitur v. 21. nam in illo corpore tota
plenitudo deitatis habitabat personaliter:
sicut & habitabit in æternum.

I. Cor. 3. v. 16. *An nescitis vos esse templum Dei,
& Spiritum Dei habitare in vobis*; nempe per
gratiam & certa dona.

Psalm. 22. v. 7. ait Christus, *Ego sum vermis*;
id est, contemptus instar vermis: sicut se-
quentia ibi declarant.

I. Sam. 24. v. 15. ait David Sauli ipsum per-
sequenti: *Persequeris canem mortuum, persequeris
pulicem unum*; id est, hominem tenuissi-
mum, infimum ac nullâ potentiâ præditum;
hic est hyperbole.

Gen. 26. v. 19. *Invenerunt puteum aquarum
viventium*; id est, perennium & perpetuò
scaturientium.

Sic dicitur *os putei*, foramen illius, propter similitudinem figuræ: Genes. 29. v. 2. Sic *os mantica*, Genes. 42. v. 27.

Genes. 34. v. 30. ait Jacob filiis suis, postquam interfecissent Sichemitas: *Perturbastis me, faciendo ut facteam apud incolas regionis hujus*; id est, ut æquè sim odiosus & invisus ac res foetidæ hominibus. Joh. 15. v. 1. & 5. ait Christus, *Ego sum vitis illa vera: vos estis palmites*. Nam quemadmodum ex vite succus influit in palmites, cujus vi illi fructum ferunt: ita ex Christo quasi influit gratia Spiritus sancti in fideles, cujus vi fructum bonorum operum ferunt.

Johan. 1. v. 1. *In principio erat $\delta\omega\beta\gamma\theta$, sermo ille*; id est, filius Dei unigenitus, Dominus noster Jesus Christus, per quem nobis Pater patefecit arcanam suam voluntatem de nostra salute: sicut nos per sermonem patefacimus aliis animi nostri sensa.

Malach. ult. circa finem ait Deus populo suo: *Ecce ego missurus sum vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Jehovæ maximus & reverendus*; id est, Johannem Baptistam instructum spiritu & virtute Eliæ: ut exponit Angelus Luc. 1. v. 17. & Christus Matth. 11. v. 14.

SYNECDOCHE MEMBRI.

*Caro pro toto homine. Genes. 6. v. 12. Corruerat
omnis*

omnis caro viam suam. Esaiæ 40. v. 6. *Omnis caro gramen.* Rom. 3. v. 20. *Non justificabitur ex operibus ulla caro.* Johan. 1. v. 14. *Sermo ille caro factus est.*

Anima pro toto homine. Gen. 17. v. 14. *Mas qui non circumciderit carnem præputii sui, utiq; excindetur anima illa é populis suis.* Ezech. 18. v. 20. *Anima que peccat, ipsa morietur.* Gen. 46. v. 26. *Omnes animæ que ingressæ sunt cum Jacobo in Aegyptum, egressi é femore ejus, erant animæ sexaginta sex.* Act. 3. v. 23. *Omnis anima que non auscultarit prophetam illum (nempe Christum) disperdetur é populo.*

Numerus singularis pro plurali. Gen. 12. v. 3. *Erat Cananeus in ea regione; id est, Cananæi.* Sic Gen. 13. v. 7. *Cananeus & Pheriseus tunc habitabat in terra illa.* Sic Gen. 24. v. 3. *Abraham adjurat servum suum ne filio suo Isaac accipiat uxorem ex filiabus Cananæi.*

Cras pro toto tempore futuro. Gen. 30. v. 33. *ait Jacob Labano, Sic attestetur mihi justitia mea cras.*

Heri & nudius tertius pro toto tempore præterito: Gen. 31. v. 2. *Vultus Labani non erat erga Jacobum sicut heri & nudius tertius.*

Bibere pro convivari. Gen. 43. v. 34. *de fratribus Josephi dicitur: Biberunt, & inebriati sunt cum eo.* Ubi obiter notandum, inebriandi verbo non significari repletionem istam

plus quám belluinam, quæ apud vini potores in usu est: sed ejusmodi vini potum, quo & sitis exstinguitur & animus exhilaratur. Sic Johan. 2. v. 10. Vide Haggæi 1. v. 6.

SYNECDOCHE SPECIEI.

Panis pro cibo. Genes. 3. v. 19. *In sudore vultus tui vesceris pane.*

Pater, id est author. Genes. 4. v. 20. *Jabal fuit pater degentium in tentoriis, & pecuarie.*

Frater pro agnato vel cognato. Gen. 14. v. 14. *Cum audisset Abraham, captivum esse fratrem suum; id est agnatum, nempe Lotum.* Gen. 29. v. 12, nuntiavit Jacob Racheli, *se fratrem esse patris ipsius; id est cognatum.* Sic Evangelistæ cognatos Christi nominant fratres ejus: ut Matth. 12. v. 46. Johan. 7. v. 3. & 5.

Hic crebra est hyperbole: ut Gen. 11. v. 14. *Exstruamus turrim cujus fastigium assurgat in cælum; id est quám altissimé.* Gen. 14. v. 23. negat Abraham se de præda accepturum *á filo usq; ad corrigiam calceamenti; id est, ullam rem etiam vilissimam.* Genes. 27. v. 46. Rebecca suadet filio Jacobo ut metu fratris fugiat ad Labanum, & cum eo maneat *dies unos; id est, paucissimos.* Sic cap. 29. v. 20. Servivit Jacob pro Rachele septem annos: qui fuerunt in oculis ejus *tanquam dies uni, id est, paucissimi.* Genes. 41. v. 47. *Produxit terra septem illis annis*

annis saturitatis, *manipulatim*; id est, maximo proventu; quasi dicat, Ex uno grano integer manipulus colligebatur.

Sic septies, item decies, pro multoties. Genes. 33. v. 3. *Jacob versus fratrem Esau incurvabat se in terram septies.* Genes. 31. v. 7. ait Jacob, *Labanum mutasse mercedem suam decies.*

SYNECDOCHE INTEGRÆ.

Gen. 16. v. 2. ait Sara, *Occlusit me Jehova*; id est, uterum meum.

Pluralis pro singulari. Gen. 21. v. 7. *Certó labit filios Sara*; id est, filium.

Matth. ult. ait Christus, *Ego sum vobiscum omnibus diebus usque ad consummationem seculi.* Intellige, secundum deitatem: nam secundum humanitatem mundum reliquit, & in cælo manet usque ad diem judicii. Johan. 8. *Antequam Abraham fieret, ego sum.* Intellige item, secundum deitatem: nam secundum humanam naturam fuit Abrahamo posterior, quippe ex illius femine ortus.

Hujus loci est quæ in scholis Theologorum vocatur communicatio idiomatum, *κοινωνία ἰδιωματικῆς*: quæ nihil aliud est quam synecdoche integri, qua quod alterutrius in Christo naturæ proprium est, toti personæ tribuitur, ab altera natura denominatæ: propter hypostaticam seu personalem dua-

rum illarum naturarum unionem; ut Joan. 3. vers. 13. Christus cum Nicodemo colloquens ait, *Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit é cœlo, Filius hominis qui est in cœlo.* Christus tunc nondum erat in cœlo, quatenus erat filius hominis seu secundum naturam humanam: sed tantúm secundum divinam. Sic Johan. 6. v. 62. *Quid si videritis filium hominis ascendentem eó ubi erat priús?* Atque in his denominatio facta est á natura humana: contrá á natura divina in istis. 1. Cor. 2. v. 8. *Dominum gloriæ crucifixerunt;* id est, Christum qui est Jehova ille gloriâ plenus, crucifixerunt in assumpta carne. Act. 20. v. 29. *Deus Ecclesiam acquisivit proprio sanguine;* hoc est, Christus, filius Dei, qui est verus ille Deus cum Patre & Spiritu sancto, sanguinis effusionem perpeffus est in sua carne, & illâ effusione redemit Ecclesiam.

SYNECDOCHE GENERIS.

Genes. 31. v. 21. Jacob fugit cum omnibus quæ habebat, & surgens trajecit *flumen;* id est, Euphratem: qui medius est inter Mesopotamiam, unde: & Cananæam, quó fugiebat Jacob.

Huc pertinent ea dicta, in quibus vocabulo *Dei* (quod generale & tribus personis commune est) intelligitur una aliqua persona.

sona S. Trinitatis: interdum Pater, idque frequentissimé, propter principatum originis: ut Gal. 4. v. 4. *Quum vénit plenitudo temporis, emisit Deus Filium suū, &c.* Et pauló póst v. 6. *Quoniam estis filii, emisit Deus Spiritum Filii sui in corda vestra.* Interdum Filius: ut Act. 20. v. 28. *Deus acquisivit ecclesiam suo sanguine.* Interdum Spiritus sanctus: ut Act. 5. v. 4. ait Petrus Ananiæ, *Non es mentitus hominibus, sed Deo; quod ipsum pauló anté effatus erat his verbis; Anania, cur implevit Satanus cor tuum ut mentireris Spiritui sancto?*

EXEMPLA TROPO-

RUM CONCURREN-
TIUM IN UNA VOCE.

SYNECDOCHE MEMBRI

gemina.

GEnes. 14. v. 21. Dixit rex Sodomeꝝ ad Abramum, *Da mihi animam;* id est, homines: nempe quos é captivitate liberatos reduxisti. Híc primúm positus est numerus singularis pro plurali: deinde forma pro integro ex materia & forma composito.

Gen. 15. v. 16. *Nondum completa est iniquitas Amoraei*; id est, Amoræorum & reliquorum populorum qui in fine illius capituli enumerantur: nempe Kenæorum, Kenizzæorum, Kadmonæorum, Chittæorum, Perizzæorum, Raphæorum, Cananæorum, Girgassæorum & Jebusæorum.

SYNECDOCHE MEMBRI ET SYNECDOCHE INTEGRÆ: id est, duo tropi inter se contrarii.

Psal. 16. v. 10. *Non derelinques animam meam in sepulchro*; id est, me ipsum; hinc est synecdoche membri. Deinde, Me ipsum, id est, corpus meum; hinc est synecdoche integræ.

METONYMIA MATERIÆ
& Synecdoche speciei.

Gen. 29. v. 14. Dixit Laban Jacobo, *Profecto os meum & caro mea es*; id est, Factus es ex osse & carne ejusdem generis atque originis cum meo osse & mea carne.

Sic Gen. 37. v. 27. Juda de Josepho ad fratres ait: *Frater noster, caro nostra est*.

METONYMIA EFFECTI ET
Synecdoche generis.

Genes. 30. v. 23. Rachel quum peperisset filium, dixit: *Abstulit Deus opprobrium meum*; id est,

id est, rem probrosam, nempe sterilitatem; nam sterilitas apud veteres maledictio reputabatur: ut contra filiorum procreatio, benedictio Dei.

Genes. 32. v. 20. ait Jacob de fratre Esau: *Placabo vultum ejus hoc munere.* Vultum, scilicet iratum: id est iram.

METONYMIA GEMINA: ALTE-
ra effecti, altera adjuncti.

Genes. 42. v. 38. Jacob de Benjamine filio ad reliquos filios ait: *Quod si obveniret ei exitium in via per quam ituri estis, demitteretis canitiam meam cum mœrore in sepulchrum,* id est, me jam senem & ex senectute canum. Canities pro senectute, metonymia effecti est: senectus pro sene, metonymia adjuncti.

METAPHORA ET METONY-
mia adjuncti.

Genes. 33. v. 19. dicitur de Jacobo, quod emerit portionem à filiis Chamoris, *centum pecudibus;* id est, centum numis quibus pecudis imago impressa erat. Pecus pro imagine pecudis, metaphora est: & imago pecudis pro numo cui insculpta est, est metonymia adjuncti.

Sic Job ult. v. 11. cognati & familiares Jobi, illi in integrum restituto gratulantes,

dederunt quisque *pecudem unam* (id est numum unum) & monile unum aureum.

METAPHORA ET SYNEC-
doche generis.

Gen. 21. v. 1. *Jehova* visitavit *Saram* quemadmodum dixerat; id est, exsequutus est promissum bonum, dando ei filium Isaacum. Visitare dicitur Deus per ἀνδρωποπάθειαν, id est metaphoram á natura & consuetudine hominum ductam; deinde visitare interdum dicitur Deus, quum exsequitur denuntiátum malum: ut Es. 23. v. 17. *Visitabit Jehova Tyrum*; id est, excinet per Alexandrum. Visitandi igitur verbum quum generale & (ut Grammatici loquuntur) μέσον sit: specialiter nunc in bonam, nunc in malam partem accipitur.

EXEMPLA PERIPHRASIUM.

Periphrasis vocatur, quum loco nominis usurpatur quædam rei descriptio; ut, Gen. 34. v. 24. *Auscultantes itaque Chamori & Schecemo filio ejus, omnes egredientes portâ civitatis ejus, circumcisi sunt omnes mares. Egredientes portâ civitatis, id est, cives: periphrasis ex effectis & subjectis. Iidem Gen. 23. v. 10. dicuntur Ingredientes portam civitatis. Gen. 38. v. 14. Confedit Thamar nurus Judæ, in*

dæ, *in porta oculorum*; id est, in bivio quo oculis quodammodo aperitur janua, ut illorum intuitus huc illuc ferri possit.

Johannes Baptista Christum digito demonstrans aiebat, *Ecce agnus ille Dei qui tollit peccatum mundi*; id est, ecce Christus.

Johan. 3. v. 26. discipuli Johannis Baptiste ad præceptorem dicunt: *Is qui tecum erat trans Jordanem, cui tu testimonium dedisti, ecce baptizat*; id est, Jesus baptizat.

Johan. ult. v. 20. *Conversus Petrus videt illum discipulum quem diligebat Jesus, sequentem: qui & recubuerat in cœna super pectus ejus, & dixerat, Domine quis est ille qui te prodit? hoc est, videt Joannem: sicut ipsemet exponit eod. cap.*

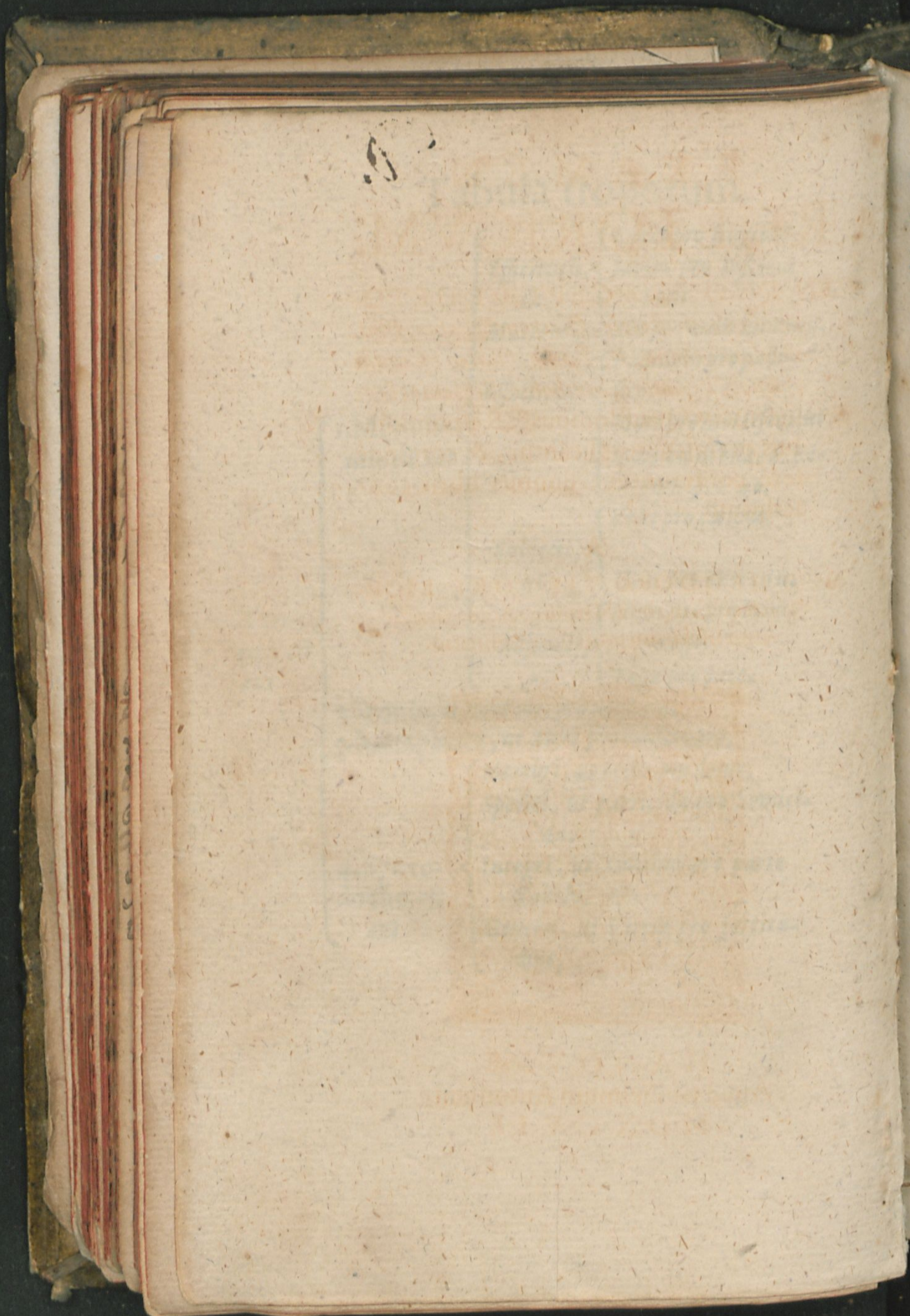
V. 4.

F I N I S .

Tabula troporum.

Tropus est aut	}	1. Metonymia est aut	Efficientis, ut	{ Ceres pro frugibus. Livius pro historia Livii.
			Materia, ut	AEs pro aneis nummis.
			Effecti, ut	{ Pallidum pro palli- fico. Mors pro mortifero: ut Mors est in olla. 2. Re- gum 4. v. 40.
			Subjecti, ut	{ Vrbs pro civibus. Dux pro exercitu.
			Adjuncti, ut	{ Luxuries pro luxu- rioso. Toga pro pace.
		2. Ironia, ut	Bone vir, pro nequam.	
		3. Metaphora, ut	Alere pro conservare.	
			{ Membri, ut	tecta pro domo.
			Speciei, ut	parricida pro homicida.
		4. Synecdoche, est aut	{ Integri, ut	Xanthus pro parte Xanthi.
	Generis, ut	Virtus pro fortitudine.		

In 564 a

ULB Halle

3

003 747 026

Sb.

m. a.

B.I.G.

Farbkarte #13

RUDIMENTA
RHETORICÆ
DE TROPIS
ET FIGURIS,
Ex libro primo Rhetoricæ
Talæi excerpta

In usum scholæ Herborenensis.
Adjecta sunt exempla troporum é sacris
literis collecta per
JOHANN. PISCATOREM.
EDITIO SECUNDA,
Recognita & correctâ: nec non sacris quibusdam
exemplis aucta.

HERBORNÆ.
Ex officina Christophori Corvini.
clō 1ō xcIII.

*Johannes Cöppenius
Secretarius. Anno
regnantis gradivæ
1626.*

